

svoj jezik čislal, ako vidi, da ga gospoda zametuje! — Dragi radovedež! vedi, da Celje ima od nekdanj vso drugo podobo, kar Ti bom v prihodnjem listu povedal.
T. M. Štantetov-Šentviški.

Národno-zabavno berílo.

Kurentovanje v Jaski.

Humoreska. Spisal Nr. 11.

Hejsasa, hopsasa, pustna nedelja!
Národna.

Bilo je na dan „zive brese“ — tako pravijo v nekterih krajih Gorenškega zadnjemu četrtku o pustu, drugod je znan sploh pod imenom „debeli četrtek.“ Sedel sem v národni kavani Karalovi v Zagrebu ter prebiral praško „Politiko“, v kateri naša narodno-opozicijska stranka včasih hudo zgrablja dvorsko našo kancelarijo, — kar me nekdo po rami potipa. Ozrem se; bil je eden mojih prijateljev. „Blaž — pravi — veš kaj?“ Kaj neki? — ga vprašam. „Povabljen sva na Kurentov dan v Jasko!“ Tetenote, si mislim, gotovo nimajo v Jaski zadosti domačih norcev, da si jih naročujejo celó iz Zagreba. V saboto je prišel voz po naji. Po obedu se vsedevala na kola, kočijaš dene vojki pod desno nogo, z jezikom zabrlizne in hajd proti Jaski.

Da bi se ponašal s tem, da sem točen potopisec, kakoršnih je dosta med starimi in mladimi Slovenci, povedal ne bi samo tega, da je prva pošta na Rakovem potoku, druga pa v Jaski, vsega štiri in pol milje, ampak povedal bi natanko, koliko kamnih kupov leži na desni, in koliko na levi strani ceste; povedal ne bi samo tega, koliko farnih in koliko podfarnih cerkev se vidi iz griča nad Rakovem potoku, ampak povedal bi celó tudi to, kdo je za vsako pojedino cerkev zvonove vlil in orgle in turnske ure naredil. To vse sicer ne mika vsacega čitatelja, vendarle bi škoda bilo, da bi se pozabila taka „faits accomplis.“ Pri Rakovem potoku se zapusti posavsko polje, od todi do Jaske so griči, od Jaske naprej proti Kolpi pa zopet ravno polje, ki je pa mnogo rodovitneje memo posavskega. V mraku bili smo v Jaski.

Rad bi povedal, kdo je prvi kočjo v Jaski ograbil, ali bil je morebiti sam poglaviti gospodin Jazon, oče bele Ljubljane, ali kdo drug; povedal bi, ali je pod rimsko vlado tukaj pošta bila, kakor je dandanes, ali ne; povedal bi, ali so Tatari, ko jih je osoda na grobniško polje drvila, lesëm na obed ali na večerjo došli. Vse to bi radovednim čitateljem povedal, in še več drugega — da bi le sam vedel! Iz praznega soda pa ne dobiš kapljice, nagni ga, kakor ti drago. Ako bi Jaska svojo kroniko imela, kakor jo ima na pr. Radgona, Celje in druga mesta, izpisal bi iz nje drage volje imena in letnice vseh županov in župnikov, ki so tukaj županovali od pamtivéka do nas živih; al take kronike Jaska tudi še nima. Morebiti bi mi znal mezinca kaj povedati, pa kaj ko jezika nima. O prošlosti jaskanski tedaj „silentium.“

Kakor so na Kranjskem Tržičani za to na glasu, da so „vsi glih“; Kranjci, da imajo „vsak pol“; Krakovčani da so „podkovanega karfa“ vlovili; Višnjagorci, da imajo „polža priklenjenega“, ravno tako služijo tudi na Hrvaškem pojedina mesta zavolj kaj posebnega. Varaždin zavolj debelega purana, Krapina zavolj izvinjene pête tamošnjega sodca, Samobor zavolj velikega lonca, Draganić zavolj velikih gumbov itd. O Jaskancih je pravica, da so banove kobile trombentaši. V srednjem veku so kralji imeli svoje stolanositelje, natakraje, konjušare itd., al da so njih kobile imele posebne trombentaše, tega nam od Herodota počemši še

noben zgodovinar sporočil ni. Ako tudi bi v Jaski „Novice“ čitali, vém, da bi jih ta šaljiva zgodovinska pritkljina ne vznemirila; toliko bolj se pa tolažim, da še tega ne izvedó ne, ker naših narodnih listov ondi ne beró, odkar je občinski tajnik Petković nagle smrti umrl, ki je bil velik štovatelj Slovencev. Lahka mu zemljica!

Jaska se zove tudi Jastrebarsko; to drugo ime pa po mojem mnenju pomenja bolj okolico kakor trg. V izbornem redu za sabor trojedne kraljevine je Jaska vrstena med „povlaštena trgovišta“ ter je pravico imela svojega zastopnika v sabor poslati. Zadnja banska konferencija, ki je naš izborni red — nobeden ne vé, čemu? — rešetarila in pristrigla, je Jaski to pravico vzela — nobeden pa ne vé, na katerem pravem temelji. To je naredilo vročo krv v Jaski, in od tistihmal se bojda bolj pogostoma čuje v Jaski tista pesem o Schmerlingu in rajhsratu, zavolj ktere so jih že bojda en par za železna rešeta pripeli.

Jaskanci so sploh premožni; siromakov, ne vém, ali jih je kaj; domorodci so, da malo takih; najlepša lastnost njihova je pa gostoljubnost. Moja kupa ni smela nikdar „vuha“ imeti, to je, morala je zmiraj polna biti do robov, čemur se pa tudi branil nisem kakor kranjska nevesta. Mislim, da me je nos izdal, da pijem ga rad, ker imam rudečo piko na njem. Je pa zares okiška in sveto-anska kapljica „lethe“, ki izbriše iz spomina vse brige in težave mršavega življenja, kakor se na pr. izbriše z mokro gobo kreda s črne table. O Jaska, Jaska! ti nisi v dolini solz, ampak v gorici izvrstnih vinskih kapljic. Da sta bila Horac in dr. Puff v Mariboru kadaj požonec Okičanca posrknila, gotovo bi bila tudi o njem ode kovala, kakor sta jih uni o Falerner-u in ta o Luttenberger-u. Le škoda, da Kranjci, ki so najboljši kupci hrvaških vin, ne čislajo po vrednosti jaskanskih vin, morebiti zato, ker so jim premalo rudeča in premalo rezna. Pravijo, da je Gorencu tisto vino najbolj po všeči, ki zobe tako zveže, da zaškripnejo. Gotovo se pa dobijo v Jaski boljša vina in po boljši ceni, kakor v Zagrebu od juda. — Poleg vina slovi Jaska po svetu tudi po svojih dekletih. Nikjer nisem videl na Hrvaškem tako snažnega, tako okusnega sveta tako lepe in krepke postave, kakor v Jaski in njeni okolici. O Jaskanke! vaše oči se lesketajo, kakor rosne kapljici, skoz ktere juterno solnce sije. Da sem samo en dan še v Jaski ostal, pa bi bil brez pameti se v Zagreb povrnil, kakor muha brez glave.

Da je na meni, jaz bi Jaski ime Klobasinec dal, ne zato, ker sem jako okusne klobase ondi jedel, ampak zato, ker ima zares stavbo slično jeterni klobasi. Hiše namreč stojé v dvojni vrsti, ravno kakor palače v Trstu, in te dve vrsti hiš ste na vsakem koncu zašpiljene z velikim drogom, ki se mu pravi „mautna šranga“. Predmestij ni, razun ako bi se tiste tri ciganske kolibe in občinska ciglana, ki stojé na tako zvanem „Muratovem bregu“, ko predmestje smatrati mogle. Kako farna cerkev iznotra izgleda, ne vém povedati, ker sem se z svojim tovaršem napotil v bližnji franciškanski samostan k maši. Ko na samostansko dvorišče stopiva, naji dva cerberusa s strašnim lajanjem ustavita, in da ni hlapec s korobačem prišel, še v cerkev ne bi bila mogla priti. Psi so za lovca, za mesarja in tistega, ki v samoti prebiva, za — samostan pa nikakor ne. Grdaviš se včasih celó v cerkev priklati. Samostanska cerkev je mala, nizka, vlažna in zaduhla, samostan pa visok prostran in zračen; kdor ne verjame, naj pride pa pogleda. To bi se še v marsikterem drugem kraju našlo, da je župnikovo stanovanje lepše kakor Božje. Pri levem stranskem žrtveniku je sveto mašo služil star sivoglav frančiškan častitljivega obraza; al knjiga, iz ktere je

sv. evangelij čital, je bila gotovo še veliko stareja kakor on, morebiti iz časov Habeliča, ko se je tukaj v „slovenskem orsagu“ še „slovensko“ pisalo. Na cerkvenih stenah so naliskani na četririh voglih štirje evangelisti, ktere samo zato omenjam, ker imajo tako strašne obraze, da se človek prepade, ako jih nagloma pogleda. To so podobe za „bau-baue“ pa ne za svetnike! Po končani službi Božji sva se namenila iti na kolodvor, pa predaleč se nama je zdelo, in zato sva se raje v premilo nama Jaska povrnila. Železniško društvo je na hrvaškem kolodvore skoro povsod postavilo daleč proč od mest in vasi sred polja, da so bolj „marofom“ podobni kakor temu, kar so. Bog ve zakaj? Jaz že ne vidim pametnega razloga v takem ravnanju! Še to moram povedati, da tudi Jaska svojega Rotschilda ima, in sicer rojenega Ribničana. Ali ne bi hotel ta slovenske korenine bogataš“ kakošen kebarček naši „Matici“ darovati? Kaj? — V ostalem je Jaska, kakor vsi enaki trgi, obludjena z ljudmi obojnega spôla. Lastovice, kakor drugod, tudi tukaj v jeseni odidejo, da se spomladi zopet povrnejo, in mačke tudi tukaj kakor drugod miši lové. Povedal bom tedaj raje, kako sem živel, in kaj sem doživel.

(Konec prihodnjič.)

Zgodovinsko berilo.

Obrazi iz zgodovine slovanske.

Peter véliki, ruski car in osnovatelj sile ruskega carstva.

(1672—1725 po Kr.)

Na neizmernem prostoru od uralskih bregov pa do reke Visle in od belega do črnega morja, stanuje od nekdanj ruski narod, najsilnejši med vsemi slovanskimi plemeni. Velika Rusija, ktera je po vsem svojem prostoru večja od cele Evrope, in ktera v naši dôbi hití za vsemi posvetnimi dogodbami, bila je pred nekoliko sto leti neznaná država tako, da je razun trgovcev malokdo va-njo zašel. Tuji vladarji so samo takrat z Rusi v zvezo stopali, kadar jih je sila primorala. Evropski narodi so Ruse tako gledali, kakor mi sedaj Turke, za narod, ki v polodivjosti žíví, in ki nima nikake izobraženosti. Rusija je takrat izključena bila iz ostale Evrope; pri vsi veličini svojega prostora bila je mala, pri svoji množini, pri svoji notranji sili bila je slaba in neznatna. Bila je plodna, pa neobdelana zemlja. Rusi so bili enaki detetu, čegar stvor je kazal prihodnjega močnega človeka. Rusija je že takrat v sebi skrivala znatne sile, ktere le razvite še niso bile; ona je še spala, in hranovala je svojo silo, da jo poslej tem bolje in močnejše razvije, kadar začne delati. In resnično, ko se je pokazal vladar, ki je bil zmožen, da povzdigne Rusijo na delanje, storila je ona dela, katerim se je svet čudil. Rusi so razvili moč, kateri so se čudili evropski narodi, držé ono, kar pred njihovimi očmi biva, za nekaj neverjetnega.

Rusi so imeli prve svoje vladarje iz rodovine Rurikove. Ko je vsa ta možka rodovina izmrla, vladali so v Rusii neki goljufi, ki so se izdavalí za potomce Rurikove rodovine. Pred 250 leti, okoli 1613. izberó Rusi za svojega cara Mihajla Romanovega, in iz te rodovine je bil do sedaj največi ruski car Peter Véliki, sin cara Aleksija Mihajloviča, in vnuk cara Mihaela Romanovega. Peter Véliki se je rodil 1672. leta. Njegov oče, car Aleksi Mihajlovič, zapustil je po sebi otroke iz več zakonov, in s tem je med Ruse vsejal seme puntanja in javnega nemira. Po Aleksiju caruje njegov najstarejši sin Feodor, ki pa kmali za očetom 1628. leta umrje. Feodor zapustí po sebi slaboumnega svojega brata Ivana, poredno in za najvišjo čast hlepe-

nečo in že odrastlo sestro Sofijo, in Petra, kteremu je takrat 10 let bilo. Rusi si izvolijo za cara malega Petra, njegovi materi Natalii pa dajo oblast, da toliko časa vlada državo, da Peter odraste. Sofija je želela, da ona sama dobí vso oblast v roke. Pridobí na svojo stran ruske strelce, ki so takrat bili navadna ruska vojska, in razglasí, da je Natalija dala svojega pastorka Ivana ubiti, samo da svojemu sinu zagotovi carski prestol. Razjezeni strelci napadejo carski dvor z orožjem, da osveté Ivanovo smrt, pa še ne mirujejo, ko se Ivan sam pokaže razjezenim strelcem. Strelci so pobili mnogo plemenitnikov in svetovalcev carice Natalije, in Ivana izglasili za cara. Ivan stopi na dvorski balkon, in jecljaje govori zbranim: „Jaz bodem car; al dopustite, da mili moj brat Peter caruje z menoj vred.“ Strelci privolijo to, razidejo se, in tako se povrne mir v Rusijo.

Kmali potem užgè Sofija strelce na nov punt proti Natalii in proti Petru. Oba pobegneta iz Moskve, in skrijeta se v nekem samostanu pred razujzdanimi strelci, ki so dolgo zastonj iskali Petra in njegove matere. Nazadnje so ju našli klečeča pred oltarjem v samostanski cerkvi. Neki strelec je že potegnil meč, da ga porine v prsi mlademu caru, pa ga zadrži njegov sovojak rekoč: „Stoj, brate! tù pred oltarjem ne gré krvi prelivati; saj nama tako ne uide.“ In tako je bil Peter rešen, ker koj za tem dojdejo carski konjiki, in puntarje raztirajo. Strelci se pokesajo za svoje zlo delo, in okoli 3700 jih dojde pred Petra v največi ponižnosti. Dva pa dva nesla sta pan, tretji pa sekiro; mnogi so imeli vrvi okoli vrata, in s tem so hotli pokazati, da so krivi in da zaslužijo, da izgubé glavo. Izbrali so si izmed sebe vsakega desetega, in obsodili so jih sami na smrt. Vsi so se obhajali in oprostili se s svojimi ženami, otroci in prijatli. Dospevši pred carski dvor postavili so se v red in klicali: „Krivi smo, zagrešili smo; naj nas car sodi, kakor smo zaslužili.“ Razun 30 najgrešniših puntarjev so vsi ostali bili pomiloščeni. Tako se je ta punt ulegel, in prešel je brez večega zla za državo.

Peter je bil v 15. letu, in takrat se seznaní z nekim Švicarjem, ki se je imenoval Lefor. Ta je bil ljubljenec Petrov in njegov prijatelj. Lefor je bil iz Ženeve. Še kot mladeneč je bil pobegnil od svojih roditeljev, in prehodivši mnogo zemljá, ustavi se nazadnje v Rusii, in seznaní se s Petrom. On je lepo govoril in znal je tako živo popisovati običaje evropskih narodov, njihove šole, zavode itd., da si ga je Peter vrlo priljubil, in mnogokrat je vès začuden poslušal Leforove pripovedke. Enkrat je Lefor pripovedoval, kako je vredjena vojska pri družih evropskih narodih, in kako se vojaki vojniško urijo. Peter zaželi videti to vadbo s svojimi očmi, zbere zató 50 mladenčev v nekem selu blizo Moskve, ki se imenuje Preobraženskoje. To malo četo lepo oboroži, in vojake imenuje svoje „potešnime“, to je, drugove. Kapetan četini je bil Lefor. Peter sam je bil prost vojak, ker nihče ni mogel postati oficir, ako ni zaslužil. Število teh vojakov se je malo po malo množilo tako, da se vsi že niso mogli v selu zmestiti, ker vsak mlad Rus plemenite krvi je želel stopiti v to četo. Četa ta se je pozneje prelila v rusko gardo.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Gorice. (*Britkosti slovenščine*) „Umui Gosp.“ popisuje jih tako-le: V 100 letih, kar se je c. k. kmet. družba začela, ni imela gotovo (v nekem oziru) nobene tako imenitne seje, kakor je bila seja izrednega občnega zbora 29. maja t. l. Važna pa je postala ta seja zavoljo vmesnega prepira o neki nepoglaviti zadevi,

ministerstva, ako ravnopravnost ne ostane še dalje prazen glas!

* V 6. zvezku Lukšičevih „Slavische Blätter“, kateri je ravno kar na svitlo prišel, smo zopet poleg razno-terih znamenivih člankov čitali prevod Potočnikove „Zvonikarjeve“ od gospé Luize Pesjakove, kteremu je dodan tudi napev. Res hvaležni smo naši izvrstni pesnici, da je eno naj lepših slovenskih pesem v tako gladki besedi razglasila inostranskemu svetu. Radostni smo pa v tem zvezku tudi čitali, da so „Slavische Blätter“ v prvem polletu toliko naročnikov in naročnic našli, da od julija meseca bojo izhajali vsaki mesec dvakrat brez povišane cene. Pravo!

* „Glasonoša“, v Beču izhajajoči edini ilustrirani hrvaški list, lepo in z velikimi žrtvami obdeluje beletristično polje, katero je temu listu glavni namen. Domo- ljubni gosp. izdatelj oklicuje, da je zadovoljen s sedanjim številom naročnikov, da pa bi moral prestat, ako bi se zmanjšalo to število ob novem letu. Da bi se pomnožilo!

* „Slavonac“ je s koncem prvega poleta nehal izhajati, tako tudi „Sidro.“

* „Hlas“, politický týdeník pro náš lid“, čegar lastnik je dr. Juli Grégr, izhaja pod vredništvom R. Nápravnika in donaša narodu lepe primerne sestavka. Vzeli smo v naš list iz 1. broja spis „o omiki.“

* Bolgarsko-nemški slovár je v Budisinu prišel na svetlo.

* Sliko (podobo) Vuka Štefanovića-Karadžića je izdala srbska „Zora“; dobiva se na lepem navadnem papirji za 1 gld., na kineškem po 1 gld. 30 kr. Lepo bo kinčal sobo vsacemu Slovencu obraz najbolj zasluženega srbskega pisatelja, ako si jo omisli, a s tem tudi pomore blagemu namenu, kajti polovica skupljenega dohodka se bo izročila zakladu za izdavanje njegovih del, polovica pa za spominek njegov. Da se Slovencem polajša prejemanje Vukove slike, naj do zadnjega dne t. m. pošljejo denar vredništvu „Novic“, da se jim potem pošlje podoba.

Jezikoslovske drobtine.

3. Nu, no.

V „Novicah“ leta 1864 str. 27 se praša, kako se naj nasprotna vezilka $nè = n'$, $\grave{a}n$ za trdno piše. Jaz svetujem, naj se piše nu ali no. Na to pisanje me vodi etimologična edinost besedic $nè$ i nu, no, ktere so nedvojbeno jednake staremu $n\grave{z}$ (sed). Istina je, da naš današnji nu, no ne pomeni tega, kar $nè$, nego $i(n)$; ali temu pomenu se ni čuditi, kdor se zmisli na vezilki **a** i **pa**, ktere tudi $i(n)$ naznanjate. Zmešnjave bi se pri tej pisavi ne bilo bati, ker bi **i** ali in služil za „et“, nu i no pa za „sed.“ Tudi je pisava polnega jasnega nu, no zamolklemu $nè$, $\grave{a}n$ predstaviti. Končno še je vredno opomniti, da Srbi govorijo ter pišejo no (tedaj no ni samo rusicizem, kakor gosp. Podgorski na gore rečenem mestu meni), Hrvati pa no i nu, i da se, kar nam Slovencem mnogo veljati mora, v brižinskih spomenikih, namreč v drugem, nu četirikrat v tem pomenu nahaja.

4. Ni, niti.

Kakor ni tako niti pomeni tisto, kar lat. neque, namreč: et non, etiam non, ne — quidem. Ni je morda iz ne in i nastal; niti pa je sestavljen iz ni + ti. **I** i ti, ktera oba pomenita „et“, sta pa po Miklošičevem mnenji sorodna zaimenoma $i(is)$ i $t\grave{z}$ (ille); primeri „Vergl. Gram.“ I. stran 24. Tedaj se že iz prvotnega bitja besedic ni i niti dajo slutiti ona pravila o njunej rabi, ktera je gospod Cigale v „Novicah“ leta 1864 na

str. 59, 66 istinito razložil. Da te i druge proste besedice niso tako nevažne, kakor se jim na obrazu vidi, to uči skušnja vsakega skrbnega primerjavca tujih jezikov našemu. Bodoči latinski i grški slovničarji se jih ne bodo mogli izogniti; naši pisatelji pa naj se jih poprimejo. Janko Pajk.

Národno-zabavno berílo.

Kurentovanje v Jaski.

Humoreska. Spisal Nr. 11.

Hejsasa, hopsasa, pustna nedelja!
Národna.

(Konec.)

Obeda ne bom popisaval, a tudi napitnic ne; teh so dandanes vsi časniki do grla polni. V kratkem samo to povem, da jedli smo kakor Homerovi junaci, ki so bojda samo za predpodnico kar po sto volov poklali; pili pa, kakor je pil blagega spomina nekdaž Kraljevič Marko „sve po dvanaest okâ!“ Znan gršk modrijan je Boga hvalil za tri reči: prvič, da je človek in ne živina; drugič, da je mož in ne baba, in tretjič, da je Grk in ne barbar. Jaz sem pa bil vesel prvič zato, da se nisem že pred dve tisoč leti rodil v Sparti, kjer bojda dan na dan niso družega jedli, kakor neko prežgano juho, ki se je za ljudstvo kuhala na „rotovžu.“ Drugič sem bil vesel zato, da nisem tam domá, kjer se mesto trte hmelj ovija po kolinji, in da nisem tiste vere, ktere spoznatelji le „šerbet“ ločejo in ne poznajo pusta. Tretjič pa sem bil vesel, da imam zdrav želodec, ki za me brižno skrbi, da le jaz njega ne zabim v njegovih revah in nadlogah. Moj želodec in pa jaz, to sva dva tiča, ki drug za drugim letiva, kakor vran za vrano, kadar pirujeta. Rada se imava, to je gotovo; al brez vsega prepira vendar le ni medjusobno najino občenje.

Po obedu se odpeljemo v Domagoviće na pir (ženitovanje). Hladni zrak je kaj dobro del našim obrazom, pod kterimi je oče Kurent strašno zakuril. Precej dolgo bivam že na Hrvaškem; al na kmečki svatbi še nisem bil do letos. Domagoviće so vás dobro uro od Jaske. V vasi ste bojda samo dve rodbini: Borkovići in Novakovići. Ženin je bil vnuk „selskoga sudca“ starine Borkovića, ki nas je lepo pričakal pred svojim hramom; kar z obema rokama nas je objemal. Ž njim vred nas je pričakovala cela truma njegovih sinov in vnukov, hčerí in vnukinj, zetov in snéh in svekrv, in kakor koli se zovejo vsa ta rodbinska pokolena in pokolenčki. Borkovićeva hiša je lesena, zvan ognjišča in peči. Sploh se po Hrvaškem nahaja le malo zidanih kmečkih hiš. Stari Slovani so vse raje po lesenih kolibah stanovali, kakor mi njihovi zanjimci. Pa se zares človek bolj domačega čuti v lesénem zidanju kakor v zidanem. Prej ti les srce ogreje kakor kamen. Raznih hišnih predélov ne bom popisoval, kako ležé, ali proti jugu, ali proti severju, koliko sežnjev so dolgi in koliko široki; ali ima streha dimnik, ali se morebiti dim le po dilah okoli krač in plečet plazi ter išče špranj. Le to naj povem, česar še drugod videl nisem. Ognjišče, najimenitnejša stvar vsake hiše, je veliko, — toliko, da bi lahko štirje pari po njem plesali; zraven tega pa je nizko, komaj do kolena ti segne, gotovo zato, ker ženske skoz raje čepé kakor stojé. Soba, v katero nas je „kuće-gazda“ peljal, je bila precej prostorna, ter po stenah s prtenino dosta okusno okinčana. Najbolj sem se pa čudil peči. Razun plavšev na Gorenskem nisem nikjer več peči videl. Ako kadaj začne lesa zmanjkovati — in mislim, da že zeló pojema — bodo gotovo tudi peči v veličini pojemale.

Ko se po „mladenčih“ (zaročencih) ogledujem in poprašavam, kje da so, mi odgovorijo, da je danes pir

na nevestinem domu, in da bo še le drugi dan tukaj na ženinem domu gostovanje. Zato je pa tudi vsaka ženska na obedve roki imela dosti posla. Kuće-gazda nas je, kakor je spodobno, po starosti okoli mize razmestil, vsakega za kositernast krožnik, na katerem je ležal lep platnen obrisač, okoli pa žlica, vilice in nož, ravno kakor pri Mokarji v Ljubljani. Ko enekrat na „Bog živi!“ trknemo, nas pozove snéha, da naj gremo „komoro“ gledat, ki je za mladenče pripravljena. He, si mislim drage volje, to je za „jungksela“ kaj, pa grem. Tù ste stali dve položeni (politirani) omari, dve položeni postelji s svilnatima, umetno prešitima odejama in cele bale vezenih marám (marama je to na Hrvaškem, kar je pri nas peča, toda maramo samo žene nositi smejo, dekleta hodijo pa sploh gologlave), predprtov, plaht itd. Na steni ste viseli podobi (fotografiji) kuće-gazde in gazdarice. Škoda, da nisem imel kakega „zimmerlehrterja“ iz velike Nemčije pri sebi, da bi mu bil mogel „per argumentum ad hominem“ dokazati, da Hrvati niso tako črni, kakor so namazani po zgodovinskih nemških knjigah; po takih švabskih knjigah soditi, bi človek res mislil, da so Hrvati sami Botokudi.

Po ogledu tudi drugih komor nas pelje starina Borković na nevestin dom, ki ni bil daleč odtod. Hiša je bila polna otrók, malo da ne iz vse vasí, ki so skozi okna špegali v sobo, iz ktere so se čule „gusle i bajs.“ To se mora reči, da pri enakih slovesnostih naš slovenski narod dosta več šuma in truša dela, kakor hrvaški. To je pa zato, ker v hrvaških društvih vlada bolj „disciplina“ in „parlamentarnost“, nad katero „per vota majora“ izvoljeni „stola-ravnitelj“ ostro čuje; naša društva so pa večidel le anarhični rumpfparlamenti. Sôba, v kateri je bilo gostovanje, bila je prepolna. Kdor ni prostora našel, da bi bil sedel, je stal. Mi smo se komaj skoz množico do mize prerili. Moje oči pa so radovedne v množici iskale „mladenčev.“ In kmali zapazim mlado ženja (ženina); sedel je za mizo sred možakov. Ostrmel sem, ko ga zagledam. Mesto krepkega doraščenega mladenča videl sem fantina, ki za drugo rabo ni, kakor da bi pure pasel. Bil je sicer, kakor so mi povedali, že 18 let star; al za ta leta zeló šibek. Jaz bi ga bil cenil na 14, 15 let. Kmali na to nam predstavijo nevesto. Pred dvema mesecema je stopila v 15. leto, pa za ta leta je bilo telesno bolj razvita kakor ženin. Vprašam starega Borkoviča: zakaj da dovolijo takim otrokom se ženiti? On mi odgovori: tako so i starci naši delali. Pa verjemite mi, je dodal, da ženitovanje pri nas nima tistega pomena kakor drugod. Preteklo bo eno in tudi dve leti, pa bota še zmirom samca živela. „Credat Judaeus Apella!“ Rad bi bil o tem svoje dvombe razodel, pa mislil sem si, bolje je, to „simpliciter“ do znanja vzeti in potem molčé „ad acta“ dati, birokratično govoreč.

Škoda, da nisem agent za nabiranje manj znanih narodnih besedi; tù bi jih bil mogel nabrati celo Brento. Prej neznane jedí, prej neznana imena! Jaz nisem „gourmand“ ali po naše obliznež, pa vendar me je nekako streslo, ko sem čul, da se ena jéd zove — horribile dictu! — „grintava margata.“

Starešina je „pleno titulo“ napil dobrodošlico nam gostom. Na isti način, kolikor smo mogli, se mu „per longum et latum“ zahvaljujemo. To se more reči, Hrvati so res dobri govorniki.

Gajdaši zagodejo, dekleta se začno za roke prijemati in v kolu obračati. Fantje so še le pozneje pristopili, ker jih je bojda sram, da bi sami začeli. To se mi je tako zdelo, kakor da bi rekel: bežite fantje, dekleta pridejo! Tudi je tukaj navada, da dekletova rodbina gré fanta snubit, in da nevesta ženina za venčanje (svatbo) od nog do glave novo obleče. Rekli bode: to je narobe svet; jaz pa ne vem, kako bi se

mogel svet narobe postaviti, ker je, kakor zvezdogledi trdijo, okrogel.

Čas je naglo tekkel; in ako je že vse pravo na svetu, to saj ni, da vesele ure tako jadrno tekó, žalostnih pa ni ne konca ne kraja. To bi moralo biti narobe.

Došla je dôba, da smo morali iti domú. Pri odhodu je nevesta vsakemu izmed nas roko podala in vsakega še povrh na usta poljubila. To je saj priklada, ktere je človek vesel. Bogme! ako bi bil jaz Ovidi, bi o tem poljubku celo knjigo spisal; tako pa sem si ga zapisal le v kroniki svoji med predrage, „narodne običaje jugoslavenske.“ Gajdaši in vsa družina nas je do voza spremila. Vsaki je nosil kozarec vina v roci, ki se je popil nam na srečen pot in lahko noč. Bila je res že trda noč, ko dospemo v Jasko.

V talijanskih mestih na pustno nedeljo sladorčke drug v družega meče, tudi v beli Ljubljani se neki ljudje tako spakujejo, — v Jaski so se pa kepali. Vsi smo se za trebuhe držali, da nam jih smeh iz bočnika ni vzdignil. Debarderov je bilo neizmerno, gotovo več kakor v Parizu. Ženske se pač strašno rade v možkega spreoblečejo; ni ne prazna beseda, da rade „hlače nosijo.“ Židane volje smo bili — pa poštene; ako bi bil pesnik, zakročil bi eno. Ni vsaki dan nedelja in vsaka nedelja ni pustna. Kurent tudi ima svojo pravico, — saj ga imamo še celó v pratiki naši z norčavo kapo. In tako Jaska bodi zdrava!

Zgodovinsko berilo.

Obrazi iz zgodovine slovanske.

Peter véliki, ruski car in osnovelec sile ruskega carstva.

(1672—1725 po Kr.)

(Dalje.)

Petrova sestra Sofija ni še nikakor nehala misliti o Petrovi pogubi. Njej je po volji bilo, da se Peter kratkočasi s Potešnjimi; mislila je, da je to zato dobro, da se Peter odvrne od resnih državnih poslov. Pozneje pa vidi, da je ta četa z dušo in s telesom Petru udana, in da jej more kedaj nevarna biti. Sklene tedaj Petra in vse one pobiti, ki bi jej mogli napotje delati, da ne postane carica. Zato sopet strelce podbôde, da vstanejo Petru. Peter sopet pobegne v utrjeni samostan in pokliče svojo četo, da ga brani strelcev. Vsa četa in mnogo družih pridruži se Petru; strelci se prestrašijo, in ne morejo ga napasti. Sofija je bila prisiljena udati se Petru, ki jo v samostan zaprè, kjer se ponuni in Suzana imenuje. V ravno tem času 1689. leta je umrl dobrodušni, toda slaboumni car Ivan, Petrov brat.

Po Ivanovi smrti je Peter sam ostal in edini car vse Rusije. Njemu je takrat bilo 17 let. Koj začne z največo pridnostjo skrbeti o državnem napredku, in o tem, kako da odvrne ono, kar je v Rusii od nekdanj zlo zastarelo bilo. Enkrat je hodil po nekem velikem zidanji, kjer so bile razne reči videti. Takrat mu je bilo 19 let. Tù zapazi čoln drugač narejen, kakor so bili narejeni čolni, ki so po Moskvi pluli, in ko mu povedó, da je angleška ladjica tako skrojena, da more z vesli in z jadrom broditi, želi, da vidi, kako je to, in praša, ali nikogar ni, ki bi umel ladjico vižati. V tem selu je živel neki Holandčan, ki je nekdanj tesal ladije. Njega so tedaj poklicali k caru, in povedali mu, česar car želi. Holandčan vredi čoln, in jame po reki gori in doli broditi. Zavzet je stal Peter na obali reke, in gledal čoln in veslarja, potem pa je šel sam v čoln in jel je vižati ga. Od te dôbe si Peter vrlo priljubi vodo, in vedno je želel, da vidi prostrano morje in velike